

## WYMAGANIA EDUKACYJNE

Rok szkolny 2025/2026

Przedmiot: historia

Klasa: 6

Nauczyciel: M. Kowalska

Numer dopuszczenia: MEN 877/3/2019

Program nauczania: Wczoraj i dziś. Program nauczania historii w klasach 4-8 szkoły podstawowej. (Nowa Era)

| Temat lekcji                             | Zagadnienia                                                                                                                                                      | Wymagania na poszczególne oceny                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                            |
|------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                          |                                                                                                                                                                  | Ocena dopuszczająca<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                    | Ocena dostateczna<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Ocena dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                              | Ocena bardzo dobra<br>Uczeń:                                                                                                                                                                                                                                                         | Ocena celująca<br>Uczeń:                                                                                                                   |
| Rozdział I. Narodziny nowożytnego świata |                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                            |
| 1. Wielkie odkrycia geograficzne         | – średniowieczne wyobrażenia o Ziemi<br>– przyczyny wypraw żeglarskich na przełomie XV i XVI w.<br>– najważniejsze wyprawy przełomu XV i XVI w. oraz ich dowódcy | – wskazuje na mapie Indie, Amerykę<br>– podaje przykłady towarów sprowadzanych z Indii (przyprawy, jedwab)<br>– wymienia Krzysztofa Kolumba jako odkrywcę Ameryki<br>– podaje rok odkrycia Ameryki (1492 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia | – wymienia nowości w technice żeglarskiej, które umożliwiły dalekomorskie wyprawy<br>– poprawnie posługuje się terminami: <i>karawela</i> , <i>kompas</i><br>– podaje lata pierwszej wyprawy dookoła Ziemi (1519–1522 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia<br>– wskazuje Ferdynanda Magellana jako dowódcę wyprawy dookoła świata i przedstawia jej znaczenie | – podaje przyczyny wielkich odkryć geograficznych<br>– wskazuje na mapie trasy najważniejszych wypraw przełomu XV i XVI w. oraz wymienia ich dowódców (Krzysztof Kolumb, Ferdynand Magellan, Vasco da Gama, Bartłomiej Diaz)<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>tubylec</i> | – wyjaśnia przyczyny poszukiwania morskiej drogi do Indii<br>– podaje i zaznacza na osi czasu daty wypraw Bartłomieja Diaza i Vasco da Gamy<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>astrolabium</i><br>– wyjaśnia, dlaczego Krzysztof Kolumb i Ferdynand Magellan skierowali swoje | – tłumaczy pochodzenie nazwy Ameryka<br>– wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żeglugi a podejmowaniem dalekich wypraw morskich |

|                                     |                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                     |                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | – wyjaśnia, dlaczego ludność tubylczą Ameryki nazwano Indianami                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | wyprawy drogą na zachód                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| 2. Skutki odkryć geograficznych     | <ul style="list-style-type: none"> <li>– cywilizacje prekolumbijskie i ich dokonania</li> <li>– podbój Ameryki przez Hiszpanów i Portugalczyków oraz jego następstwa</li> <li>– zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia nazwy rdzennych ludów Ameryki (Majowie, Aztekowie i Inkowie)</li> <li>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Stary Świat, Nowy Świat</i></li> <li>– podaje przykłady towarów, które przewożono między Ameryką a Europą</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>cywilizacje prekolumbijskie</i></li> <li>– wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Majów, Azteków i Inków</li> <li>– wymienia dokonania rdzennych ludów Ameryki</li> <li>– przedstawia po jednym pozytywnym i negatywnym skutku wielkich odkryć geograficznych</li> <li>– wskazuje odkrycie Ameryki jako początek epoki nowożytnej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia, niewolnik, plantacja</i></li> <li>– przedstawia politykę Hiszpanów i Portugalczyków w Nowym Świecie</li> <li>– tłumaczy przyczyny przewagi Europejczyków nad tubylczą ludnością Ameryki</li> <li>– opowiada o sytuacji niewolników na plantacjach w Ameryce</li> <li>– wyjaśnia, w jaki sposób w Ameryce pojawiła się ludność afrykańska</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia pozytywne i negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>konkwistador</i></li> <li>– opisuje działalność konkwistadorów i wymienia najbardziej znanych konkwistadorów (Hernán Cortez, Francisco Pizarro)</li> <li>– wskazuje na mapie tereny skolonizowane przez Hiszpanów i Portugalczyków</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych</li> <li>– wymienia na podstawie mapy nazwy współczesnych państw położonych na obszarach dawniej zamieszkiwanych przez cywilizacje prekolumbijskie</li> </ul> |
| 3. Renesans – narodziny nowej epoki | <ul style="list-style-type: none"> <li>– renesans – cechy charakterystyczne epoki</li> <li>– humaniści i ich poglądy</li> </ul>                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>– zaznacza na osi czasu epokę renesansu</li> <li>– wymienia Jana Gutenberga jako wynalazcę druku</li> </ul>                                                                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>renesans</i>,</li> <li>– podaje czas trwania epoki renesansu</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>antykwizm, humanizm</i></li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia wpływ wynaleźenia druku na rozprzestrzenianie się idei renesansu</li> <li>– przedstawia</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje Erazma z Rotterdamu jako wybitnego humanistę i przedstawia jego poglądy</li> </ul>                                                                                                                                   |

|                                     |                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                               |
|-------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>– ideał człowieka w dobie renesansu</li> <li>– wynalezienie druku i jego znaczenie</li> </ul>                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje Leonarda da Vinci jako człowieka renesansu i określa dwie–trzy dziedziny jego zainteresowań</li> </ul>                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia ideał człowieka w epoce odrodzenia i wyjaśnia termin: <i>człowiek renesansu</i></li> <li>– opisuje dokonania Leonarda da Vinci i uzasadnia słuszność twierdzenia, że był on człowiekiem renesansu</li> </ul>                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje epokę renesansu</li> <li>– wyjaśnia nazwę nowej epoki</li> </ul>                                                                                                                                      | poglądy humanistów                                                                                                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– porównuje pracę kopisty z pracą w średniowiecznej drukarni</li> </ul>                                                                |
| 4. Kultura renesansu w Europie      | <ul style="list-style-type: none"> <li>– renesansowa radość życia</li> <li>– architektura renesansu</li> <li>– wybitni twórcy odrodzenia i ich dzieła</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje Włochy jako kolebkę renesansu,</li> <li>– wymienia Leonarda da Vinci i Michała Anioła jako wybitnych twórców włoskiego odrodzenia</li> </ul>                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, w czym przejawiała się renesansowa radość życia</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>mecenat</i></li> <li>– wymienia wybitnych twórców epoki odrodzenia i podaje przykłady ich dzieł</li> </ul>                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje sztukę renesansową, wskazując główne motywy podejmowane przez twórców,</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>fresk</i>, podaje przykład dzieła wykonanego tą techniką</li> </ul>            | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>attyka</i>, <i>arkada</i>, <i>kopuła</i> do opisu budowli renesansowych</li> </ul>                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>perspektywa</i></li> <li>– podaje przykłady dzieł, w których zastosowano perspektywę</li> </ul> |
| 5. Reformacja – czas wielkich zmian | <ul style="list-style-type: none"> <li>– kryzys Kościoła katolickiego</li> <li>– Marcin Luter i jego poglądy</li> <li>– reformacja i jej następstwa</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje wystąpienie Marcina Lutra jako początek reformacji</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>odpust</i></li> <li>– wymienia wyznania protestanckie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>reformacja</i>, <i>protestanci</i></li> <li>– określa początek reformacji (1517 r.) i zaznacza tę datę na osi czasu</li> <li>– wskazuje sprzedaż odpustów jako jedną z przyczyn reformacji</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>pastor</i>, <i>celibat</i>, <i>zbór</i></li> <li>– wskazuje objawy kryzysu w Kościele katolickim jako przyczynę reformacji</li> <li>– przedstawia skutki reformacji</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje poglądy Marcina Lutra</li> <li>– opisuje postanowienia pokoju w Augsburgu (1555 r.) i wyjaśnia zasadę <i>czyj kraj, tego religia</i></li> <li>– przedstawia na mapie podział</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje poglądy głoszone przez Jana Kalwina</li> <li>– wskazuje zmiany wprowadzone w liturgii protestanckiej</li> </ul>       |

|                                                     |                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                        |
|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                     |                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | – charakteryzuje wyznania protestanckie i podaje ich założycieli                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                | religijny Europy                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                        |
| 6. Kontrreformacja                                  | – postanowienia soboru trydenckiego<br>– działalność jezuitów<br>– wojna trzydziestoletnia i jej następstwa | – poprawnie posługuje się terminem: <i>sobór</i><br>– przy pomocy nauczyciela przedstawia przyczyny zwołania soboru w Trydencie<br>– wskazuje zakon jezuitów jako instytucję powołaną do walki z reformacją<br>– oblicza, jak długo obradował sobór trydencki i zaznacza to na osi czasu (daty powinny być podane przez nauczyciela) | – poprawnie posługuje się terminami: <i>kontrreformacja, seminarium duchowne</i><br>– przedstawia zadania seminariów duchownych w dobie kontrreformacji<br>– wyjaśnia cel założenia zakonu jezuitów<br>– wymienia Ignacego Loyolę jako założyciela zakonu jezuitów | – przedstawia postanowienia soboru trydenckiego<br>– poprawnie posługuje się terminami: <i>heretyk, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych</i><br>– wyjaśnia cel utworzenia inkwizycji i indeksu ksiąg zakazanych | – charakteryzuje działalność zakonu jezuitów<br>– przedstawia zasady obowiązujące jezuitów                                                                                   | – przedstawia przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej<br>– podaje datę podpisania pokoju westfalskiego (1648 r.) i jego najważniejsze postanowienia |
| <b>Rozdział II. W Rzeczypospolitej szlacheckiej</b> |                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                        |
| 1. Demokracja szlachecka                            | – szlachta i jej zajęcia<br>– prawa i obowiązki szlachty<br>– sejm walny i sejmiki ziemskie                 | – poprawnie posługuje się terminami: <i>szlachta, herb, szabla</i><br>– przedstawia prawa szlachty odziedziczone po rycerskich przodkach<br>– wymienia zajęcia szlachty                                                                                                                                                              | – poprawnie posługuje się terminami: <i>demokracja szlachecka, przywilej, magnateria, szlachta średnia, szlachta zagrodowa, gołota</i><br>– wymienia izby sejmiku walnego                                                                                          | – przedstawia prawa i obowiązki szlachty,<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>pospolite ruszenie</i><br>– wskazuje wpływ przywilejów szlacheckich na pozycję tego stanu                                  | – poprawnie posługuje się terminami: <i>sejm walny, sejmiki ziemskie</i><br>– przedstawia decyzje podejmowane na sejmie walnym<br>– charakteryzuje rolę sejmików ziemskich i | – wyjaśnia, w jaki sposób doszło do ukształtowania się demokracji szlacheckiej<br>– porównuje parlamentaryzm Rzeczypospolitej XVI–XVII w. z            |

|                                    |                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                            |
|------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                    |                                                                                                         | – wskazuje na ilustracji postać szlachcica                                                                                                                                                                       | – przedstawia zróżnicowanie stanu szlacheckiego<br>– wyjaśnia funkcjonowanie zasady <i>liberum veto</i>                                                                                                                                                                                                            | – podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia<br>– przedstawia prawa otrzymane przez szlachtę na mocy konstytucji <i>Nihil novi</i>  | zakres ich uprawnień<br>– przedstawia skład izb sejmku walnego                                                                                                                                                      | parlamentaryzmem współczesnej Polski<br>– wyjaśnia, kto sprawował władzę w Rzeczypospolitej                                |
| 2. W folwarku szlacheckim          | – folwark szlachecki<br>– gospodarcza działalność szlachty<br>– spław wiślany<br>– statuty piotrkowskie | – poprawnie posługuje się terminami: <i>folwark</i> , <i>dwór</i><br>– na podstawie ilustracji z podręcznika wymienia elementy wchodzące w skład folwarku szlacheckiego<br>– opisuje zajęcia chłopów i mieszczan | – poprawnie posługuje się terminami: <i>spław wiślany</i> , <i>szkuta</i> , <i>spichlerz</i> , <i>pańszczyzna</i><br>– przedstawia gospodarczą działalność szlachty<br>– wskazuje na mapie Pomorze Gdańskie i najważniejsze porty położone nad Wisłą<br>– wymienia towary wywożone z Polski i sprowadzane do kraju | – wymienia najważniejsze zabudowania folwarku i wskazuje ich funkcje<br>– wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania się majątków szlacheckich<br>– tłumaczy, dlaczego szlachta uchwaliła ustawy antychłopskie i antymieszczańskie | – wyjaśnia znaczenie odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego dla rozwoju gospodarki<br>– wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom<br>– wyjaśnia następstwa ożywienia gospodarczego | – wyjaśnia wpływ ustaw antychłopskich i antymieszczańskich na położenie tych grup społecznych i rozwój polskiej gospodarki |
| 3. W czasach ostatnich Jagiellonów | – ostatni Jagiellonowie na tronie Polski<br>– wojna z zakonem krzyżackim 1519–1521                      | – wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów: Zygmunta I Starego i Zygmunta Augusta<br>– podaje i zaznacza na osi czasu datę hołdu                                                                        | – wskazuje na mapie Prusy Książęce, Prusy Królewskie<br>– opisuje zależność Prus Książęcych od Polski                                                                                                                                                                                                              | – przedstawia przyczyny wojny Polski z zakonem krzyżackim (1519–1521 r.)                                                                                                                                                          | – poprawnie posługuje się terminem: <i>hołd lenny</i><br>– przedstawia postanowienia hołdu pruskiego (1525 r.) i jego skutki                                                                                        | – opisuje korzyści i zagrożenia wynikające z postanowień hołdu pruskiego                                                   |

|                                    |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                      |
|------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                    | – hołd pruski i jego postanowienia                                                                                                               | pruskiego (1525 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia<br>– wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Hołd pruski</i> postaci Zygmunta Starego i Albrechta Hohenzollerna                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                      |
| 4. Odrodzenie na ziemiach polskich | – idee renesansowe w Polsce<br>– literatura polskiego renesansu i jej twórcy<br>– renesansowy Wawel Jagiellonów<br>– odkrycie Mikołaja Kopernika | – wymienia Mikołaja Kopernika jako twórcę teorii heliocentrycznej<br>– wskazuje Wawel jako przykład budowl renesansowej w Polsce<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>włoszczyzna</i> i wskazuje jego pochodzenie | – wymienia Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego jako twórców literatury renesansowej w Polsce<br>– wyjaśnia przyczyny twórczości literackiej w języku polskim<br>– charakteryzuje odkrycie Mikołaja Kopernika i pokazuje różnice między teorią polskiego astronoma a dotychczas obowiązującą koncepcją budowy wszechświata | – poprawnie posługuje się terminami: <i>arras</i> , <i>krużganki</i> , <i>mecenat</i><br>– charakteryzuje krótko twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego<br>– opisuje Wawel jako przykład architektury renesansu w Polsce<br>– uzasadnia tezę, że Mikołaj Kopernik był człowiekiem renesansu<br>– przywołuje Galileusza jako zwolennika teorii Kopernika | – poprawnie posługuje się terminami: <i>teoria geocentryczna</i> , <i>teoria heliocentryczna</i><br>– wyjaśnia przyczyny rozwoju kultury renesansowej w Polsce<br>– przedstawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju renesansu<br>– przedstawia poglądy Andrzeja Frycza Modrzewskiego jako pisarza politycznego doby renesansu | – wyjaśnia, dlaczego XVI stulecie nazwano złotym wiekiem w historii Polski<br>– opisuje wybraną budowlę renesansową w swoim regionie |

|                                     |                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 5.<br>Rzeczpospolita Obojga Narodów | <ul style="list-style-type: none"> <li>– geneza unii lubelskiej</li> <li>– postanowienia unii lubelskiej</li> <li>– struktura narodowa i wyznaniowa I Rzeczypospolitej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie Lublin i Rzeczpospolitą Obojga Narodów</li> <li>– wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Unia lubelska</i> postać Zygmunta II Augusta jako autora i pomysłodawcę unii</li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania unii lubelskiej (1569 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna</i>, <i>unia realna</i></li> <li>– wyjaśnia nazwę Rzeczpospolita Obojga Narodów</li> <li>– wskazuje na mapie Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie</li> </ul>                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia postanowienia unii lubelskiej</li> <li>– charakteryzuje strukturę narodową i wyznaniową I Rzeczypospolitej</li> <li>– analizuje wygląd herbu I Rzeczypospolitej i porównuje go z herbem Królestwa Polskiego</li> </ul>                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje skutki utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów</li> <li>– wyjaśnia korzyści płynące z wielokulturowości</li> <li>– wskazuje na mapie Wołyń, Podole i Ukrainę</li> </ul>                                                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów</li> </ul>                                                                                                             |
| 6. „Państwo bez stosów”             | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Rzeczpospolita państwem wielowyznaniowym</li> <li>– <i>Akt konfederacji warszawskiej</i></li> <li>– reformacja w Polsce</li> </ul>       | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje wielowyznaniowość I Rzeczypospolitej</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>tolerancja</i></li> <li>– zauważa potrzebę poszanowania odmienności religijnej i kulturowej</li> </ul>                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia wyznania zamieszkujące Rzeczpospolitą Obojga Narodów</li> <li>– wskazuje cel podpisania konfederacji warszawskiej</li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania konfederacji warszawskiej (1573 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia</li> <li>– wyjaśnia, co oznacza, że Polska była nazywana „państwem bez stosów”</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia postanowienia konfederacji warszawskiej</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>innowierca</i></li> <li>– nazywa świątynie różnych wyznań</li> <li>– wskazuje na mapie Raków i Pińczów jako ważne ośrodki reformacji w Polsce</li> <li>– omawia wkład innych wyznań w rozwój szkolnictwa I Rzeczypospolitej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>katolicyzm</i>, <i>judaizm</i>, <i>luteranizm</i>, <i>prawosławie</i></li> <li>– charakteryzuje strukturę wyznaniową I Rzeczypospolitej</li> <li>– wyjaśnia, kim byli arianie i przedstawia zasady ich religii</li> <li>– tłumaczy przyczyny niechęci szlachty polskiej wobec arian</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– nazywa i wskazuje na mapie ziemie zamieszkałe przez przedstawicieli poszczególnych wyznań</li> <li>– wyjaśnia związek między narodowością a wyznawaną religią wśród mieszkańców I Rzeczypospolitej</li> </ul> |

|                                                        |                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                           |
|--------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 7. Pierwsza wolna elekcja                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przyczyny elekcyjności tronu polskiego</li> <li>– przebieg pierwszej wolnej elekcji</li> <li>– <i>Artykuły henrykowskie i pacta conventa</i></li> <li>– następstwa wolnych elekcji</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>elekcja</i></li> <li>– krótko opisuje, dlaczego polskich władców zaczęto wybierać drogą wolnej elekcji</li> <li>– wskazuje Henryka Walezego jako pierwszego króla elekcyjnego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>wolna elekcja, bezkrólewie</i></li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszej wolnej elekcji</li> <li>– opisuje przebieg pierwszego bezkrólewia i wyjaśnia, kim był interrex</li> </ul>                                                                                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia zasady wyboru monarchy</li> <li>– na podstawie obrazu Canaletta opisuje miejsce i przebieg wolnej elekcji</li> <li>– wyjaśnia skutki wolnych elekcji</li> </ul>                                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia warunki, które musieli spełnić królowie elekcyjni</li> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Artykuły henrykowskie, pacta conventa</i></li> </ul>                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia wpływ <i>Artykułów henrykowskich i pacta conventa</i> na pozycję monarchy w Rzeczypospolitej</li> </ul> |
| <b>Rozdział III. W obronie granic Rzeczypospolitej</b> |                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                           |
| 1. Wojny z Rosją                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wojny Stefana Batorego o Inflanty</li> <li>– dymitriada i polska interwencja w Rosji</li> <li>– pokój w Polanowie</li> </ul>                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie Inflanty i Carstwo Rosyjskie</li> <li>– wymienia Stefana Batorego jako kolejnego po Henryku Walezym władcę Polski</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>hetman</i></li> </ul>                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje, w jakim celu została utworzona piechota wybraniecka</li> <li>– przedstawia, jak zakończyły się wojny o Inflanty prowadzone przez Stefana Batorego</li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia</li> <li>– opowiada o znaczeniu bitwy pod Kłuszynem</li> <li>– przywołuje Stanisława Żółkiewskiego jako dowódcę bitwy pod Kłuszynem</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty</li> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>piechota wybraniecka, dymitriada, Kreml, bojar</i></li> <li>– opisuje następstwa dymitriady</li> <li>– wskazuje na mapie tereny przyłączone przez Polskę w wyniku interwencji w Rosji (po pokoju w Polanowie i Jamie Zapolskim)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje przyczyny poparcia Dymitra Samozwańca przez magnatów i duchowieństwo</li> <li>– wskazuje przyczyny obalenia Dymitra Samozwańca</li> <li>– wyjaśnia cel polskiej interwencji w Rosji</li> <li>– podaje datę podpisania pokoju w Polanowie (1634 r.)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– ocenia politykę Zygmunta III wobec Rosji</li> <li>– przedstawia postanowienia pokoju w Polanowie</li> </ul>      |

|                              |                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                              |                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | – wskazuje na mapie Moskwę i Kłuszyn                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 2. Początek wojen ze Szwecją | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Wazowie na tronie Polski</li> <li>– przyczyny wojen ze Szwecją</li> <li>– wojna o Inflanty</li> <li>– walka o ujście Wisły</li> <li>– skutki wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w.</li> <li>– Warszawa stolicą Polski</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia elementy uzbrojenia husarza i pokazuje je na ilustracji</li> <li>– wskazuje na mapie Szwecję, Inflanty i Wisłę</li> <li>– wymienia stolice Polski (Gniezno, Kraków, Warszawa)</li> </ul>                                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie Kircholm i Pomorze Gdańskie</li> <li>– podaje datę bitwy pod Kircholmem (1605 r.) i nazwisko dowódcy polskich wojsk (Jan Karol Chodkiewicz)</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego przeniesiono stolicę z Krakowa do Warszawy</li> </ul>    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje przyczyny wojen polsko-szwedzkich w XVII w.</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>cło</i></li> <li>– opowiada przebieg wojny o Inflanty</li> <li>– wskazuje na mapie Oliwę</li> <li>– podaje datę bitwy pod Oliwą (1627 r.) i wyjaśnia znaczenie tego starcia</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, dlaczego Zygmunt III Waza utracił tron Szwecji</li> <li>– przedstawia przyczyny zablokowania ujścia Wisły przez Szwedów</li> <li>– tłumaczy, dlaczego Polska często nie wykorzystywała swoich sukcesów militarnych</li> </ul>                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia postanowienia i podaje daty podpisania rozejmu w Starym Targu (1629 r.) i Sztumskiej Wsi (1635 r.)</li> </ul>                                                                                               |
| 3. Powstanie Chmielnickiego  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– sytuacja Kozaków zaporoskich</li> <li>– powstanie Kozaków na Ukrainie</li> <li>– ugoda w Perejasławiu</li> </ul>                                                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje Bohdana Chmielnickiego jako przywódcę powstania Kozaków na Ukrainie</li> <li>– wymienia elementy uzbrojenia Kozaków i pokazuje je na ilustracji</li> <li>– rozpoznaje na ilustracji Kozaka wśród przedstawicieli innych grup społecznych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, kim byli Kozacy</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>Zaporoże</i></li> <li>– wskazuje na mapie Ukrainę, Zaporoże i Dzikie Pola</li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania kozackiego (1648 r.)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, kim byli Kozacy rejestrowi</li> <li>– przedstawia zajęcia i sytuację Kozaków</li> <li>– wskazuje na mapie najważniejsze bitwy powstania (Żółte Wody, Korsuń, Beresteczko)</li> <li>– uzasadnia tezę, że powstanie Chmielnickiego było wojną domową</li> </ul>                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia przyczyny wybuchu powstania na Ukrainie</li> <li>– omawia główne etapy powstania</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego powstanie Chmielnickiego przerodziło się w wojnę polsko-rosyjską</li> <li>– wskazuje na mapie Perejasław</li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu datę ugody</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia skutki powstania Chmielnickiego</li> <li>– wskazuje rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.)</li> <li>– ocenia politykę szlachty wobec Kozaków</li> </ul> |

|                   |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                       |
|-------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                   |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | w Perejasławiu (1654 r.)                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                       |
| 4. Potop szwedzki | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją</li> <li>– najazd Szwedów na Polskę w latach 1655–1660</li> <li>– postawa społeczeństwa polskiego wobec najeźdźcy</li> <li>– skutki potopu</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>potop szwedzki</i></li> <li>– wskazuje Stefana Czarnieckiego jako bohatera walk ze Szwedami</li> <li>– wymienia obronę Jasnej Góry jako przełomowy moment potopu szwedzkiego</li> <li>– wskazuje na mapie Częstochowę i Inflanty</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwano potopem</li> <li>– przedstawia na ilustracji uzbrojenie piechoty szwedzkiej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje postaci Stefana Czarnieckiego i Augustyna Kordeckiego</li> <li>– uzasadnia znaczenie bohaterskiej obrony Częstochowy dla prowadzenia dalszej walki z najeźdźcą</li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu daty potopu szwedzkiego (1655–1660 r.) oraz pokoju w Oliwie (1660 r.)</li> <li>– charakteryzuje postępowanie Szwedów wobec ludności polskiej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>wojna podjazdowa</i></li> <li>– wyjaśnia przyczyny prowadzenia wojny podjazdowej przez Polskę</li> <li>– wskazuje na mapie Lwów i Prusy Książęce</li> <li>– przedstawia zobowiązania Jana Kazimierza złożone podczas ślubów lwowskich</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia przyczyny wojen polsko-szwedzkich</li> <li>– wyjaśnia przyczyny początkowych niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasie potopu szwedzkiego</li> <li>– wymienia postanowienia pokoju w Oliwie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia skutki potopu szwedzkiego</li> <li>– wskazuje zagrożenie płynące dla Rzeczypospolitej z powodu utraty lenna pruskiego</li> </ul> |
| 5. Wojny z Turcją | <ul style="list-style-type: none"> <li>– imperium osmańskie</li> <li>– przyczyny wojen Rzeczypospolitej z Turcją w XVII w.</li> <li>– wojna o Mołdawię</li> <li>– najazd Turków na Polskę w II poł. XVIII w. i jego skutki</li> </ul>      | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>sułtan, husarz, janczar</i></li> <li>– podaje przyczyny wyprawy Jana III Sobieskiego pod Wiedeń</li> <li>– wskazuje na mapie Wiedeń</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>islam, wezyr</i></li> <li>– charakteryzuje postaci Jana III Sobieskiego i Kara Mustafy</li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu daty bitwy pod Chocimiem (1673 r.) oraz</li> </ul>                                                                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>haracz, ekspansja</i></li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu daty najazdu tureckiego i oblężenia Kamieńca Podolskiego (1672 r.)</li> </ul>                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia przyczyny wojen polsko-tureckich w XVII w.</li> <li>– przedstawia walkę Rzeczypospolitej o Mołdawię</li> <li>– wymienia hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza</li> </ul>      | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje postanowienia traktatu w Buczaczu</li> <li>– przedstawia następstwa wojen polsko-tureckich w XVII w.</li> </ul>                      |

|                            |                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                         |
|----------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                            | – odsiecz wiedeńska Jana III Sobieskiego                                                                                           |                                                                                                                                                                                           | odsieczy wiedeńskiej (1683 r.)<br>– wymienia skutki wojen z Turcją<br>– wskazuje na mapie Podole, Chocim i Kamieniec Podolski | – wskazuje na mapie tereny, na których toczyła się wojna (Podole) oraz miejsca najważniejszych wydarzeń (Cecora, Kamieniec Podolski, Chocim)<br>– wymienia przyczyny początkowych niepowodzeń wojsk polskich w walce z Turkami w II poł. XVII w. | oraz bitwy z Turcją, w których dowodzili (Cecora 1620 r., obrona Chocimia 1621 r.)                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 6. Kryzys Rzeczypospolitej | – skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w XVII w.<br>– sytuacja polityczno-gospodarcza kraju na przełomie XVII i XVIII w. | – charakteryzuje XVII stulecie jako czas wielu konfliktów wojennych prowadzonych przez Rzeczpospolitą<br>– wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w. | – wymienia skutki wojen toczonych przez Rzeczpospolitą w XVII w., w tym m.in. wyniszczenie kraju i straty terytorialne        | – poprawnie posługuje się terminem: <i>liberum veto</i><br>– wskazuje na mapie tereny utracone przez Rzeczpospolitą (Inflanty, Podole, Prusy Książęce, część Ukrainy)<br>– wymienia przyczyny uzależnienia Polski od obcych państw               | – charakteryzuje funkcjonowanie aparatu władzy na przełomie XVII i XVIII w., zwracając uwagę na słabość władzy królewskiej, zrywanie sejmów i wzrost znaczenia magnaterii<br>– wskazuje objawy kryzysu państwa<br>– podaje przyczyny i objawy kryzysu gospodarczego | – przedstawia przyczyny rokoszu Lubomirskiego<br>– wyjaśnia, dlaczego w Rzeczypospolitej coraz większą rolę zaczynali odgrywać magnaci<br>– wskazuje postać Władysława Sicińskiego, który w 1652 r. doprowadził do pierwszego w historii zerwania sejmu |

|                                                 |                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                  |
|-------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 7. Barok i sarmatyzm                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>– barok – epoka kontrastów</li> <li>– cechy charakterystyczne stylu barokowego</li> <li>– architektura i sztuka barokowa</li> <li>– Sarmaci i ich obyczaje</li> </ul>                | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez szlachtę na przełomie XVII i XVIII w.</li> <li>– wskazuje pozytywne i negatywne cechy szlachty polskiej tego okresu</li> <li>– wymienia najwybitniejsze dzieła sztuki barokowej w Polsce i Europie (np. Wersal, pałac w Wilanowie)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>barok</i></li> <li>– zaznacza na osi czasu epokę baroku</li> <li>– wymienia dwie–trzy cechy charakterystyczne architektury barokowej</li> <li>– z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu barokowym</li> <li>– wyjaśnia, czym były kalwarie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje malarstwo i rzeźbę epoki baroku</li> <li>– charakteryzuje ideologię sarmatyzmu</li> <li>– wyjaśnia pochodzenie terminu <i>sarmatyzm</i></li> <li>– wyjaśnia znaczenie określenia „złota wolność szlachecka”</li> <li>– opisuje strój sarmacki na podstawie ilustracji</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>putto</i>, <i>ornament</i></li> <li>– wyjaśnia genezę epoki baroku</li> <li>– wskazuje wpływ rosnącej pobożności na architekturę i sztukę epoki</li> <li>– wskazuje następstwa bezkrytycznego stosunku szlachty do ustroju państwa</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, na czym polega związek kultury barokowej z ruchem kontrreformacyjnym</li> <li>– charakteryzuje barok jako epokę kontrastów</li> </ul>                         |
| <b>Rozdział IV. Od absolutyzmu do republiki</b> |                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                  |
| 1. Monarchia absolutna we Francji               | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Edykt nantejski i jego skutki</li> <li>– umacnianie władzy monarchy we Francji</li> <li>– rządy absolutne Ludwika XIV</li> <li>– Francja potęgą militarną i gospodarczą</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– krótko opisuje zakres władzy króla w monarchii absolutnej</li> <li>– przywołuje postać Ludwika XIV jako władcy absolutnego</li> <li>– wskazuje na mapie Francję</li> </ul>                                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia absolutna</i></li> <li>– wymienia uprawnienia monarchy absolutnego</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego Ludwika XIV określano mianem Króla Słońce</li> <li>– wskazuje czas panowania Ludwika XIV (XVII w.)</li> <li>– opisuje życie w Wersalu w czasach Ludwika XIV</li> </ul>               | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>manufaktura</i>, <i>cło</i>, <i>import</i>, <i>eksport</i></li> <li>– wyjaśnia, dlaczego Francja była europejską potęgą</li> <li>– przedstawia, w jaki sposób doszło do wzmocnienia władzy królewskiej we Francji</li> </ul>                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>hugenoci</i></li> <li>– opisuje, jak zakończyły się wojny religijne we Francji (przywołuje Edykt nantejski)</li> <li>– omawia politykę gospodarczą ministra Colberta</li> <li>– opowiada o twórczości Moliera</li> </ul>                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia działania kardynała Richelieu zmierzające do wzmocnienia pozycji monarchy</li> <li>– wskazuje pozytywne i negatywne strony panowania Ludwika XIV</li> </ul> |

|                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                   |
|-------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2. Monarchia parlamentarna w Anglii | <ul style="list-style-type: none"> <li>– absolutyzm angielski</li> <li>– konflikt Karola I z parlamentem</li> <li>– dyktatura Olivera Cromwella</li> <li>– ukształtowanie się monarchii parlamentarnej</li> </ul>                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie Anglię i Londyn</li> <li>– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>parlament</i></li> <li>– wskazuje organy władzy w monarchii parlamentarnej</li> </ul>                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia parlamentarna</i></li> <li>– wskazuje Anglię jako kraj o ustroju monarchii parlamentarnej</li> <li>– wymienia i krótko charakteryzuje postaci Karola I Stuarta, Olivera Cromwella i Wilhelma Orańskiego</li> <li>– przedstawia zakres władzy dyktatora</li> </ul>                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia przyczyny konfliktu Karola I z parlamentem</li> <li>– przedstawia Deklarację praw narodu angielskiego</li> <li>– charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>purytanie, nowa szlachta, rojaliści</i></li> <li>– przedstawia postać Olivera Cromwella i jego dokonania</li> <li>– wskazuje 1689 r. jako czas ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii</li> </ul>                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia główne etapy kształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii</li> <li>– porównuje ustrój monarchii parlamentarnej i monarchii absolutnej</li> </ul>                         |
| 3. Oświecenie w Europie             | <ul style="list-style-type: none"> <li>– ideologia oświecenia</li> <li>– wybitni myśliciele doby oświecenia</li> <li>– trójpodział władzy według Monteskiusza</li> <li>– najważniejsze dokonania naukowe oświecenia</li> <li>– architektura oświeceniowa</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>oświecenie</i></li> <li>– zaznacza na osi czasu epokę oświecenia</li> <li>– podaje przykład dokonania naukowego lub technicznego epoki oświecenia (np. termometr lekarski, maszyna parowa)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>klasycyzm</i></li> <li>– wymienia przykłady budowli klasycystycznych w Polsce i Europie</li> <li>– charakteryzuje styl klasycystyczny</li> <li>– z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu klasycystycznym</li> <li>– wymienia najważniejsze dokonania naukowe i techniczne epoki oświecenia</li> <li>– tłumaczy, dlaczego nowa epoka w kulturze</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje ideologię oświecenia</li> <li>– przedstawia postać Monteskiusza i wyjaśnia, na czym polegała opracowana przez niego koncepcja trójpodziału władzy</li> </ul>         | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia postaci Woltera i Jana Jakuba Rousseau</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>ateizm</i></li> <li>– omawia koncepcję umowy społecznej zaproponowaną przez Jana Jakuba Rousseau</li> <li>– wyjaśnia przyczyny krytyki absolutyzmu i Kościoła przez filozofów doby oświecenia</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje wpływ dokonań naukowych i technicznych na zmiany w życiu ludzi</li> <li>– przedstawia zasługi Denisa Diderota dla powstania <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i></li> </ul> |

|                              |                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                        |
|------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                              |                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | europejskiej została nazwana oświeceniem                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                        |
| 4. Nowe potęgi europejskie   | <ul style="list-style-type: none"> <li>– absolutyzm oświecony</li> <li>– narodziny potęgi Prus</li> <li>– monarchia austriackich Habsburgów</li> <li>– Cesarstwo Rosyjskie w XVIII w.</li> </ul>                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie Rosję, Austrię i Prusy w XVIII w.</li> <li>– wymienia Marię Teresę, Józefa II, Piotra I i Fryderyka Wielkiego jako władców Austrii, Rosji i Prus</li> <li>– wskazuje Rosję, Austrię i Prusy jako potęgi europejskie XVIII stulecia</li> </ul>                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>absolutyzm, absolutyzm oświecony</i></li> <li>– podaje przykłady reform w monarchiach absolutyzmu oświeconego</li> <li>– wskazuje wpływ ideologii oświecenia na reformy w krajach absolutyzmu oświeconego</li> <li>– wskazuje na mapie Petersburg jako nową stolicę Rosji</li> </ul>                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego monarchowie absolutyzmu oświeconego nazywali siebie „sługami ludu”</li> <li>– wyjaśnia związki między pojawieniem się nowych potęg w Europie Środkowej a sytuacją w Rzeczypospolitej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach</li> <li>– wyjaśnia wpływ reform na wzrost znaczenia tych państw</li> <li>– opisuje skutki uzyskania przez Rosję dostępu do Bałtyku</li> </ul>                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>– porównuje monarchię absolutną z monarchią absolutyzmu oświeconego</li> <li>– podaje daty powstania Królestwa Pruskiego (1701 r.) i Cesarstwa Rosyjskiego (1721 r.)</li> </ul> |
| 5. Stany Zjednoczone Ameryki | <ul style="list-style-type: none"> <li>– kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej</li> <li>– konflikt kolonistów z rządem brytyjskim</li> <li>– wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych</li> <li>– ustrój polityczny USA</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie Stany Zjednoczone</li> <li>– określa czas powstania Stanów Zjednoczonych</li> <li>– wymienia Tadeusza Kościuszkę i Kazimierza Pułaskiego jako polskich bohaterów walki o niepodległość USA</li> <li>– przywołuje postać Jerzego Waszyngtona jako pierwszego prezydenta USA</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia, konstytucja</i></li> <li>– wskazuje na mapie kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej</li> <li>– wymienia strony konfliktu w wojnie o niepodległość Stanów</li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji USA – pierwszej takiej ustawy na świecie (1787 r.)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia przyczyny wybuchu wojny między kolonistami a rządem brytyjskim</li> <li>– opisuje wydarzenie zwane bostońskim piciem herbaty</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>bojkot</i></li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu datę powstania Stanów</li> </ul>           | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia najważniejsze etapy walki o niepodległość USA</li> <li>– wskazuje na mapie Boston, Filadelfię i Yorktown</li> <li>– omawia zasługi Jerzego Waszyngtona dla powstania USA</li> <li>– opisuje idee oświeceniowe zapisane w konstytucji USA</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>Kongres, Izba Reprezentantów</i></li> <li>– charakteryzuje ustrój polityczny USA</li> </ul>                                             |

|                                            |                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                   |
|--------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                            |                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                               | – wyjaśnia, dlaczego Amerykanie mówią w języku angielskim<br>– porównuje pierwszą flagę USA z flagą współczesną, wskazując zauważone podobieństwa i różnice                                                                                                       | Zjednoczonych (4 lipca 1776 r.)<br>– charakteryzuje znaczenie Deklaracji niepodległości<br>– przedstawia udział Polaków w walce o niepodległość USA                                                                                                                                                                                  | – wymienia miejsca związane z udziałem Polaków w wojnie o niepodległość USA                                                                                                                                                                     |                                                                                                                   |
| <b>Rozdział V. Upadek Rzeczypospolitej</b> |                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                   |
| 1. Rzeczpospolita pod rządami Wettinów     | – unia personalna z Saksonią<br>– początek ingerencji Rosji w sprawy Polski<br>– podwójna elekcja w 1733 r.<br>– rządy Augusta III<br>– projekty reform Rzeczypospolitej | – wymienia Augusta II Mocnego i Augusta III Sasa jako monarchów sprawujących władzę w Polsce na początku XVIII w.<br>– opisuje konsekwencje wyboru dwóch władców jednocześnie | – poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna, anarchia</i><br>– wskazuje na mapie Saksonię<br>– wymienia przyczyny anarchii w Polsce<br>– przedstawia Stanisława Konarskiego jako reformatora Rzeczypospolitej i krótko opisuje propozycje jego reform | – poprawnie posługuje się terminami: <i>konfederacja, liberum veto, wolna elekcja, przywileje, złota wolność szlachecka</i><br>– wyjaśnia sens powiedzeń: <i>Od Sasa do Lasa i Za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa</i><br>– przedstawia postać Stanisława Leszczyńskiego<br>– charakteryzuje projekty reform w I poł. XVIII w. | – przedstawia genezę i postanowienia sejmu niemego<br>– podaje i zaznacza na osi czasu datę obrad sejmu niemego (1717 r.)<br>– wyjaśnia przyczynę ingerencji Rosji w sprawy Polski<br>– opisuje pozytywne i negatywne skutki rządów Augusta III | – charakteryzuje okres rządów Augusta II Mocnego<br>– wskazuje reformy niezbędne dla wzmocnienia Rzeczypospolitej |
| 2. Pierwszy rozbiór Polski                 | – Stanisław August Poniatowski królem Polski<br>– pierwsze reformy                                                                                                       | – poprawnie posługuje się terminem: <i>rozbiory Polski</i>                                                                                                                    | – charakteryzuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego                                                                                                                                                                                                         | – opisuje okoliczności wyboru Stanisława Augusta na króla Polski                                                                                                                                                                                                                                                                     | – poprawnie posługuje się terminem: <i>prawa kardynalne</i>                                                                                                                                                                                     | – przedstawia przyczyny zawiązania konfederacji barskiej                                                          |

|                                 |                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                  |
|---------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                 | nowego władcy<br>– konfederacja barska<br>– I rozbiór Polski                                                                                                                                            | – podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszego rozbioru Polski (1772 r.)<br>– wymienia państwa, które dokonały pierwszego rozbioru Polski i wskazuje je na mapie<br>– przywołuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego jako ostatniego króla Polski                         | – wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas pierwszego rozbioru<br>– przedstawia przyczyny pierwszego rozbioru Polski<br>– ocenia postawę Tadeusza Rejtana<br>– poprawnie posługuje się terminami: <i>ambasador, emigracja</i> | – wymienia reformy Stanisława Augusta w celu naprawy oświaty i gospodarki w II poł. XVIII w.<br>– wskazuje następstwa konfederacji barskiej<br>– porównuje postawy rodaków wobec rozbioru państwa na podstawie analizy obrazu Jana Matejki <i>Rejtan – Upadek Polski</i>                  | – podaje datę zawiązania konfederacji barskiej (1768 r.)<br>– przedstawia cel walki konfederatów barskich<br>– opowiada o przebiegu i decyzjach sejmu rozbiorowego                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                  |
| 3. Kultura polskiego oświecenia | – literatura okresu oświecenia<br>– Teatr Narodowego i jego zadania<br>– mecenat Stanisława Augusta Poniatowskiego<br>– architektura i sztuka klasycystyczna w Polsce<br>– reforma szkolnictwa w Polsce | – wskazuje Stanisława Augusta jako oświeceniowego mecenasa sztuki<br>– podaje przykład zasług ostatniego króla dla rozwoju kultury polskiej<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>szkoła parafialna</i><br>– podaje przykłady przedmiotów nauczanych w szkołach parafialnych | – poprawnie posługuje się terminem: <i>obiady czwartkowe</i><br>– przedstawia przyczyny powołania Komisji Edukacji Narodowej<br>– wskazuje cel wychowania i edukacji młodzieży w XVIII w.                                                   | – charakteryzuje architekturę i sztukę klasycystyczną<br>– podaje przykłady budowli klasycystycznych<br>– charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego<br>– przedstawia zadania Teatru Narodowego i czasopisma „Monitor”<br>– omawia zmiany wprowadzone w polskim szkolnictwie przez KEN | – wymienia pisarzy politycznych II poł. XVIII w. (Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic) oraz ich propozycje reform<br>– przedstawia zasługi Stanisława Augusta dla rozwoju kultury i sztuki oświecenia<br>– wymienia malarzy tworzących w Polsce (Canaletto, Marcello Bacciarelli)<br>– wyjaśnia, dlaczego obrazy Canaletta są ważnym źródłem wiedzy historycznej | – charakteryzuje twórczość Juliana Ursyna Niemcewicza i Wojciecha Bogusławskiego<br>– podaje przykłady budowli klasycystycznych w swoim regionie |

|                                                      |                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                      |
|------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4. Sejm Wielki i Konstytucja 3 Maja                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– reformy Sejmu Wielkiego</li> <li>– Konstytucja 3 Maja</li> <li>– wojna polsko-rosyjska w 1792 r.</li> <li>– drugi rozbiór Polski</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>konstytucja</i></li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.)</li> <li>– wymienia państwa, które dokonały drugiego rozbioru Polski</li> <li>– na obrazie Jana Matejki <i>Konstytucja 3 maja 1791 roku</i> wskazuje współtwórców konstytucji: Stanisława Augusta Poniatowskiego i Stanisława Małachowskiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu daty obrad Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.) i drugiego rozbioru (1793 r.)</li> <li>– wymienia najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego</li> <li>– wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja (zniesienie <i>liberum veto</i> i wolnej elekcji)</li> <li>– wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas drugiego rozbioru</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego</li> <li>– opisuje sytuację w Polsce po pierwszym rozbiórze</li> <li>– podaje cel obrad Sejmu Wielkiego</li> <li>– przedstawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i podaje jej datę (1792 r.)</li> <li>– wskazuje na mapie Targowicę, Dubienkę i Zieleńce</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego</li> <li>– charakteryzuje ustrój polityczny wprowadzony przez Konstytucję 3 maja</li> <li>– przedstawia genezę ustanowienia Orderu Virtuti Militari</li> <li>– opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej (1792 r.),</li> <li>– przedstawia postanowienia sejmu w Grodnie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje zmiany wprowadzone przez Konstytucję 3 maja i wskazuje ich skutki</li> </ul> |
| 5. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wybuch powstania kościuszkowskiego</li> <li>– Uniwersał połaniecki</li> <li>– przebieg powstania</li> <li>– trzeci rozbiór Polski</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>naczelnik, kosynierzy, zaborcy</i></li> <li>– wskazuje Tadeusza Kościuszkę jako naczelnika powstania</li> <li>– wymienia państwa, które dokonały</li> </ul>                                                                                                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>insurekcja</i></li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu daty insurekcji kościuszkowskiej (1794 r.) oraz trzeciego rozbioru Polski (1795 r.)</li> </ul>                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje postać Wojciecha Bartosa</li> <li>– opowiada o bitwie pod Racławicami i przedstawia jej znaczenie</li> <li>– wskazuje na mapie Racławice i Połaniec</li> </ul>                                                                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>uniwersał</i></li> <li>– przedstawia zapisy Uniwersału połanieckiego</li> <li>– opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego i podaje jego najważniejsze</li> </ul>                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia najważniejsze przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.</li> </ul>              |

|                                                             |                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                               |
|-------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                             |                                                                                                                                                                                                                          | trzeciego rozbioru Polski                                                                                                                                                                                                                                 | – wymienia przyczyny wybuchu i upadku powstania kościuszkowskiego<br>– wskazuje na mapie Kraków i tereny utracone przez Polskę podczas trzeciego rozbioru                                                                                                                     | – wyjaśnia, dlaczego Kościuszko zdecydował się wydać Uniwersał połaniecki<br>– wskazuje następstwa upadku powstania kościuszkowskiego                                                                                                                                                            | wydarzenia w kolejności chronologicznej<br>– wskazuje na mapie Maciejowice i przedstawia znaczenie tej bitwy dla losów powstania                                                                                                                                                |                                                                                                                                               |
| <b>Rozdział VI. Rewolucja francuska i okres napoleoński</b> |                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                               |
| 1. Rewolucja francuska                                      | – sytuacja we Francji przed wybuchem rewolucji burżuazyjnej<br>– stany społeczne we Francji<br>– wybuch rewolucji francuskiej<br>– uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela<br>– Francja monarchią konstytucyjną | – wskazuje na mapie Francję i Paryż<br>– poprawnie posługuje się terminami: <i>konstytucja, rewolucja, Bastylia</i><br>– podaje wydarzenie, które rozpoczęło rewolucję francuską<br>– wyjaśnia, dlaczego Francuzi obchodzą swoje święto narodowe 14 lipca | – poprawnie posługuje się terminami: <i>burżuazja, Stany Generalne</i><br>– wymienia i charakteryzuje stany społeczne we Francji<br>– podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu rewolucji burżuazyjnej we Francji (14 lipca 1789 r.)<br>– charakteryzuje postać Ludwika XVI | – przedstawia przyczyny wybuchu rewolucji burżuazyjnej<br>– opisuje położenie stanów społecznych we Francji<br>– wyjaśnia zadania Konstytuanty<br>– przedstawia najważniejsze zapisy Deklaracji praw człowieka i obywatela<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia konstytucyjna</i> | – przedstawia sytuację we Francji przed wybuchem rewolucji<br>– opisuje decyzje Konstytuanty podjęte po wybuchu rewolucji i wskazuje ich przyczyny<br>– podaje datę uchwalenia konstytucji francuskiej (1791 r.)<br>– charakteryzuje ustrój Francji po wprowadzeniu konstytucji | – przedstawia okoliczności i cel powstania Zgromadzenia Narodowego<br>– wyjaśnia ponadczasowe znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela |
| 2. Republika Francuska                                      | – Francja republiką<br>– terror jakobinów<br>– upadek rządów jakobinów                                                                                                                                                   | – poprawnie posługuje się terminami: <i>gilotyna, terror</i><br>– przedstawia okoliczności stracenia Ludwika XVI                                                                                                                                          | – przedstawia przyczyny obalenia władzy Ludwika XVI<br>– poprawnie posługuje się terminem: <i>republika</i>                                                                                                                                                                   | – poprawnie posługuje się terminami: <i>jakobini, dyktatoriat</i><br>– opisuje rządy jakobinów                                                                                                                                                                                                   | – poprawnie posługuje się terminem: <i>radikalizm</i><br>– wyjaśnia na przykładzie postaci Maksymiliana                                                                                                                                                                         | – wyjaśnia, dlaczego jakobini przejęli rządy we Francji<br>– ocenia terror jako narzędzie walki politycznej                                   |

|                                |                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                |
|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|
|                                |                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje postać Maksymiliana Robespierre’a</li> <li>– wskazuje na mapie państwa, z którymi walczyła rewolucyjna Francja</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, dlaczego rządy jakobinów nazwano Wielkim Terrorem</li> <li>– przedstawia, w jaki sposób jakobinów odsunięto od władzy</li> <li>– charakteryzuje rządy dyktatoratu</li> </ul>                                                                                                                                                                                              | <p>Robespierre’a sens powiedzenia:<br/><i>Rewolucja pożera własne dzieci</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia skutki rządów jakobinów</li> <li>– wyjaśnia przyczyny upadku rządów jakobinów</li> </ul>                                                                                                                                                                          |                                                                |
| 3. Epoka Napoleona Bonapartego | <ul style="list-style-type: none"> <li>– obalenie rządów dyktatoratu</li> <li>– Napoleon Bonaparte cesarzem Francuzów</li> <li>– Kodeks Napoleona</li> <li>– Napoleon u szczytu potęgi</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje krótko postać Napoleona Bonapartego jako cesarza Francuzów i wybitnego dowódcę</li> <li>– określa I poł. XIX w. jako epokę napoleońską</li> <li>– przedstawia na infografice uzbrojenie żołnierzy epoki napoleońskiej</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie państwa, z którymi toczyła wojny napoleońska Francja</li> <li>– podaje datę decydującej bitwy pod Austerlitz i wskazuje tę miejscowość na mapie</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>zamach stanu</i></li> <li>– przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Napoleona</li> <li>– wskazuje na mapie tereny zależne od Francji</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia położenie Francji w Europie podczas rządów dyktatoratu</li> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>blokada kontynentalna</i></li> <li>– wyjaśnia przyczyny wprowadzenia blokady kontynentalnej przeciw Anglii</li> <li>– charakteryzuje Kodeks Napoleona i podaje datę jego uchwalenia (1804 r.)</li> <li>– wymienia reformy wprowadzone przez Napoleona</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia przyczyny niezadowolenia społecznego podczas rządów dyktatoratu</li> <li>– przedstawia etapy kariery Napoleona</li> <li>– podaje datę koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.)</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego Napoleon koronował się na cesarza Francuzów</li> <li>– podaje datę pokoju w Tylicy (1807 r.) i przedstawia jego postanowienia</li> </ul> | – opisuje okoliczności powstania i charakter Związku Reńskiego |

|                                |                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                           |
|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4. Upadek Napoleona            | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyprawa na Rosję</li> <li>– odwrót Wielkiej Armii</li> <li>– bitwa pod Lipskiem i klęska cesarza</li> </ul>                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminem: <i>Wielka Armia</i></li> <li>– wskazuje na mapie Rosję i Moskwę</li> <li>– opisuje, jak zakończyła się wyprawa Napoleona na Rosję</li> </ul>                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia przyczyny wyprawy Napoleona na Rosję</li> <li>– opisuje, w jakich warunkach atmosferycznych wycofywała się Wielka Armia</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego bitwa pod Lipskiem została nazwana „bitwą narodów”</li> <li>– wskazuje na mapie państwa koalicji antyfrancuskiej, Elbę i Lipsk</li> </ul>                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, abdykacja</i></li> <li>– przedstawia strategię obronną Rosji</li> <li>– opisuje skutki wyprawy Napoleona na Rosję</li> <li>– podaje datę bitwy pod Lipskiem (1813 r.)</li> <li>– przedstawia skutki klęski Napoleona pod Lipskiem</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia przebieg kampanii rosyjskiej Napoleona</li> <li>– podaje datę bitwy pod Borodino (1812 r.)</li> <li>– wskazuje na mapie Borodino</li> <li>– omawia, jak przebiegał odwrót Wielkiej Armii</li> </ul>             | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia przyczyny klęski Napoleona</li> </ul>                                                |
| 5. Legiony Polskie we Włoszech | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Polacy po utracie niepodległości</li> <li>– utworzenie Legionów Polskich we Włoszech</li> <li>– organizacja i zasady życia legionowego</li> <li>– udział legionistów w wojnach napoleońskich</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia państwa zaborcze</li> <li>– wyjaśnia, kim byli Jan Henryk Dąbrowski i Józef Wybicki</li> <li>– podaje nazwę hymnu Polski i wskazuje jego związek z Legionami Polskimi we Włoszech</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– poprawnie posługuje się terminami: <i>legiony, emigracja</i></li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.)</li> <li>– wskazuje na mapie Włochy, Francję i San Domingo</li> <li>– przedstawia cel utworzenia Legionów Polskich i opisuje walki z ich udziałem</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia, dlaczego Polacy wzięli nadzieję na niepodległość z Napoleonem</li> <li>– opisuje udział legionistów w wojnach napoleońskich</li> <li>– przedstawia powody wysłania legionistów na San Domingo</li> </ul>                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>– opisuje położenie ludności polskiej po utracie niepodległości</li> <li>– charakteryzuje zasady obowiązujące w Legionach Polskich</li> <li>– wyjaśnia, dlaczego Legiony były szkołą patriotyzmu i demokracji</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje, w jaki sposób i skąd rekrutowano żołnierzy do polskich oddziałów wojskowych</li> </ul> |

|                         |                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                              |
|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 6. Księstwo Warszawskie | <ul style="list-style-type: none"> <li>– utworzenie Księstwa Warszawskiego</li> <li>– konstytucja Księstwa Warszawskiego</li> <li>– Polacy pod rozkazami Napoleona</li> <li>– upadek Księstwa Warszawskiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie</li> <li>– podaje przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– przedstawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego,</li> <li>– wskazuje na mapie Tylżę</li> <li>– podaje i zaznacza na osi czasu daty utworzenia i likwidacji Księstwa Warszawskiego (1807 r., 1815 r.)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje postać księcia Józefa Poniatowskiego</li> <li>– przedstawia okoliczności powiększenia terytorium Księstwa Warszawskiego</li> <li>– wskazuje na mapie Raszyn</li> <li>– wyjaśnia znaczenie mitu napoleońskiego dla podtrzymania pamięci o Legionach</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego</li> <li>– wskazuje związek między zapisami konstytucji Księstwa Warszawskiego a ideami rewolucji francuskiej</li> <li>– wskazuje na mapie Somosierrę</li> <li>– opowiada o szarży polskich szwoleżerów pod Somosierrą i wskazuje jej znaczenie dla toczonych walk</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– wymienia bitwy stoczone przez napoleońską Francję z udziałem Polaków</li> <li>– podaje datę bitwy pod Raszynem (1809 r.)</li> </ul> |
|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|